

ВІСНИК ЦЕНТРУ

У 1999–2000 роках економічний спад триватиме

Минулого тижня вийшло друком нове число бюлетеню "Квартальні передбачення", у якому Міжнародний центр перспективних досліджень представив оновлений прогноз розвитку економіки України в 1999 році і — вперше — прогноз на 2000 рік.

Економісти Центру передбачають, що в 1999 році ВВП скоротиться на 4%. Такий істотний спад найбільшою мірою зумовлять великий фіскальний тиск на здорову частину економіки, скорочення інвестицій напередодні виборів та постійний ризик фінансової дестабілізації. Президент, якого оберуть наприкінці цього року, буде змушений розпочати реформи, долаючи застарілі проблеми. У 2000 році спад ВВП зменшиться до 1%

У I-му кварталі 1999 року спад реального ВВП України, порівняно з I-м кварталом 1998 року, становив 4,8%. Цей факт свідчить про відчутне погіршення економічної ситуації стосовно до 1998 року, коли ВВП зменшився на 1,7%.

Прискорення економічного спаду

викликали такі чинники:

· скорочення експорту до Росії та країн СНД на 36%, порівняно з I-м кварталом 1998 року;

· зменшення державного споживання на 2,5% ВВП стосовно до I-го кварталу 1998 року через різке збільшення обсягу виплат

Антиринкова політика призведе до заворушень або втрати державної незалежності

Прогноз Центру на 2000 рік не справдиться в разі перемоги на президентських виборах кандидата, що жорстко обстоює такі позиції:

- стримування вільної дії ринкових механізмів;
- державна фінансова підтримка нежиттєздатних підприємств;
- заборона селянинові вільно розпоряджатися своєю землею;
- збільшення видатків бюджету і м'яка монетарна політика;
- припинення співпраці з міжнародними фінансовими організаціями.

Втілення такої економічної програми призведе до швидкого розбалансування бюджету за рахунок розширення соціальних програм і збільшення державної підтримки нежиттєздатних підприємств. Гривня різко девальвує, ціни почнуть швидко зростати. Уряд спробує подолати цю проблему через запровадження адміністративних обмежень, що спричинять товарний дефіцит. Ця політика ускладнить і без того непростий діалог нового уряду з міжнародними кредиторами. Існує велика ймовірність дефолту України за зовнішніми зобов'язаннями та перетворення економіки на повністю закриту. Такі обставини зумовлять суттєвий економічний спад у 2000 році, проте ресурсна обмеженість України, послена десятима роками зменшення ВВП, швидко поставить цю економічну політику під сумнів. З такої ситуації буде три виходи: (1) зміна стратегії за бажанням і з руки самої влади; (2) усунення нової влади зусиллями народу; (3) втрата державної незалежності України і приєднання до Росії та Білорусі, що дозволить на деякий час подолати проблему ресурсних обмежень.

Події минулого тижня

Демократична революція в Східній Європі за 10 років. З 4 по 6 червня директор Міжнародного центру перспективних досліджень Віра Нанівська відвідала Будапешт для участі в міжнародній конференції "Демократична революція за 10 років: досягнення і труднощі майбутнього".

Господарем зустрічі був прем'єр-міністр Угорщини Віктор Орбан. На конференцію запрошено директорів та провідних аналітиків дослідницьких центрів у сфері економічних реформ, що працюють у більше ніж 80 посткомуністичних країнах.

Програмою конференції було передбачено обговорити основні економічні та політичні проблеми, а також питання безпеки, які виникають у процесі трансформації та інтеграції держав регіону в спільноту демократичних країн.

Події цього тижня

Обговорення економічного прогнозу України на 2000 рік. У вівторок, 8 червня, на макроекономічному семінарі в Центрі буде обговорено прогноз розвитку економіки України в 1999–2000 роках. Доповідатиме Сергій Ільчук, керівник проекту "Квартальні передбачення". Учасники семінару дискутуватимуть з таких питань:

1. Припущення, прогнози та ризики для прогнозу на 1999 рік.
2. Можливі варіанти економічної політики.
3. Припущення, прогнози та ризики для прогнозу на 2000 рік.

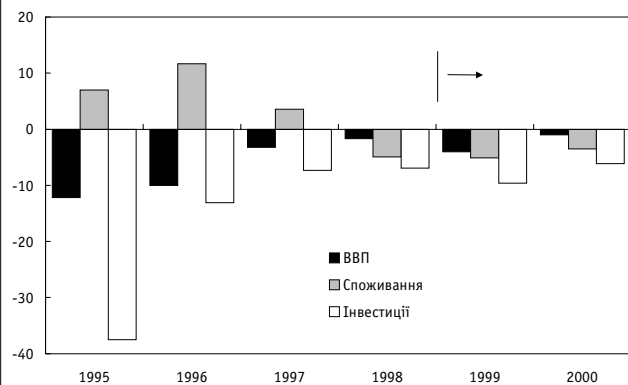
За два тижні

Яким має бути перерозподіл ВВП через бюджет? На макроекономічному семінарі, який проходить у Центрі 22 червня, буде порушено тему "Оптимальний рівень доходів уряду у відсотках до ВВП". Головну доповідь виголосить Апостолос Папафіліпу, економічний радник Українсько-європейського консультативного центру з питань законодавства.

З питань отримання запрошень на семінари просимо звертатися до Лариси Романенко: LRomanenko@icps.kiev.ua, тел. (38044) 4635967

Реальний ВВП, реальне споживання та інвестиції

% річної зміни

Джерело: Держкомстат. Прогноз: "Квартальні передбачення"

за державним боргом України;

· жорстка грошова політика, яку спричинила нагальна потреба відновити довіру до гривні після різкої девальвації наприкінці 1998 року.

Проте зовнішні шоки не є достатнім поясненням ані такого великого обсягу спаду економічної активності, ані його надто довгої тривалості впродовж восьми років. У попередніх випусках бюлетеню економісти Центру детально говорили про головні проблеми, що заважають зростанню української економіки, та реформи, які здатні розв'язати ці проблеми. У цьому числі головну увагу зосереджено на двох ключових проблемах, що найбільшою мірою спричинять спад ВВП у 1999 році, який, за прогнозом Центру, сягне 4%.

Суть *першої проблеми* полягає в тому, що економічна політика влади не спрямована на підвищення ділової активності. Економічну політику в Україні впродовж останніх років характеризують такі риси:

- державне втручання в усі види економічної діяльності, яке провокує стримувальну корупцію;
- існування системи рент, що базується на слабкій фінансовій дисципліні підприємств і передбачає збереження неефективних виробництв.

Усунути ці чинники, що унеможливають зростання, можна завдяки реформуванню організаційної інфраструктури прийняття рішень в Україні. Застаріла радянська урядова машина не дозволяє виробляти розумні, обгрунтовані рішення. Наслідки зрушень за цим напрямком можуть виявитися щойно 2000-го, але аж ніяк не цього року.

До того ж напередодні запланованих на жовтень президентських виборів перед владою стоять два завдання, несумісні з метою відновлення зростання:

- максимізація надходжень до бюджету будь-якою ціною задля збільшення державного споживання в передвиборний період;
- втримання стабільності обмінного курсу та цін, що за відсутності довіри до економічної політики уряду вимагатиме жорсткого обмеження пропозиції грошей.

Другою проблемою є бюджетний хаос, який панує в Україні. Протягом останніх років у бюджеті жодного разу не було заплановано реального рівня доходів. Задля дотримання загальних бюджетних рамок уряд застосовує систему касового контролю бюджету (автоматичної секвестрації витратів відповідно до наявних доходів). Така система може працювати як антикризова щонайбільше впродовж декількох місяців, проте якщо вона стає нормою, то призводить до катастрофи. Бюджетні видатки перетворюються на непрозорі та неефективні і ніяк не узгоджуються із стратегічними державними програмами. Тому розвал у бюджетній сфері стримує зростання приватного сектору. Економісти Центру передбачають, що наприкінці 1999 — на початку 2000 року новий президент буде змушений взятися до розв'язання цих проблем, адже збереження status quo означатиме неконтрольований спад економіки, різке зменшення бюджетних доходів, подальшу незбалансованість бюджету, а відтак і дефолт за зобов'язаннями уряду. Фахівці групи "Квартальні передбачення" припускають можливість перемоги на виборах непрогнозованих політиків, проте ймовірність цього варіанту, на їхню думку, є менша, порівняно з базовим прогнозом.

Згідно з прогнозом Центру, економічний спад в Україні в 2000 році вповільниться до 1%. Незалежно від напрямку політики, яку проводитиме новий уряд, політична стабілізація позитивно вплине на ділову активність. Проте головним чинником розвитку буде нова економічна політика, що мала б передбачати:

- обмеження державного втручання в економічну діяльність та скорочення урядового апарату;
- зниження податків та рівномірний розподіл податкового тиску між підприємствами;
- запровадження майнової відповідальності підприємств за своїми зобов'язаннями;
- реалістичний бюджет;
- швидку приватизацію за гроші.

Реальний ВВП і його структура

1998 рік і прогнози на 1999 та 2000 роки

	1998 (оцінка)	1999 (прогноз)	2000 (прогноз)
<i>Реальні показники, % зміни до попереднього періоду</i>			
Реальний ВВП	-1,7	-4,0	-1,0
Реальне споживання	-4,9	-5,1	-3,5
Реальні інвестиції	-6,9	-9,6	-6,1
<i>Структура ВВП, %</i>			
ВВП	100	100	100
Споживання	82,3	82,2	82,6
приватне споживання	59,5	60,2	61,6
державне споживання	22,8	22	21
Інвестиції	20,7	19,5	18,5
приватні інвестиції	19,7	18,5	17,3
державні інвестиції	1	1	1,2
Чистий експорт	-3	-1,7	-1,1

Джерело: Держкомстат, НБУ. Розрахунки і прогнози: "Квартальні передбачення"

«Вісник Центру» є щотижневою публікацією Міжнародного центру перспективних досліджень, що розповсюджується електронною поштою. Якщо Ви хочете бути внесеними до списку розсилання бюлетню, надішліть інформацію про себе на адресу: marketing@icps.kiev.ua.

«Вісник Центру» видає Група публікацій Міжнародного центру перспективних досліджень.

Директор публікацій Гліб Вишлінський (hlib@icps.kiev.ua)
 Редактор «Вісника Центру» Євгенія Єгорова (ee@icps.kiev.ua)
 Телефон: (38044) 463-6337

Літературний редактор Марта Боянівська

Передрук матеріалів дозволено з відома Центру

Міжнародний центр перспективних досліджень — незалежна неприбуткова дослідницька організація, що має на меті інтелектуальну підтримку процесу прийняття політичних рішень в Україні. Центр сприяє створенню процедур змістовного діалогу між представниками законодавчої влади, виконавчої влади та громадськості.

Директор Центру Віра Нанівська.
 Адреса: 254070, Україна, м. Київ, вул. Волоська, 8/5
 Телефон: (38044) 462-4937/38/58.
 Факс: (38044) 463-5970

Сторінка у Всесвітній павутині: <http://www.icps.kiev.ua/>